

جایزه های علمی

عاطفه پورسلیمان*

تدوین سیاست های تشویقی در زمینه های مختلف صنعتی، تجاری، هنری، علمی از مهم ترین شیوه های رقابت علمی است که نقش مهمی در پیشرفت کشورها ایفا می نماید. ضرورت این امر از جانب پژوهشگران نامی عرصه های علمی مختلف به تایید رسیده است. حمایت های مالی از دستاوردهای پژوهشگران و دانشمندان به منظور دستیابی آسان تر و سریع تر به پیشرفت های علمی و حل مشکلات جوامع بشری در زمینه های مختلف در جوامع پیشرفته موضوعی پذیرفته شده است. کشور های مختلف اعطای جوایز علمی به پیشکسوتان علم و پژوهشگران جوان را در برنامه های نخبه پروری خود قرار داده اند. بعضی از کشور ها از جمله کشور نروژ خواستگاه جوایز بزرگ برای دانشمندان جهان بوده و از این طریق موجب رشد و ترویج علم در جهان می شوند. در این نوشتار سعی شده است که بطور مختصر به معرفی بعضی از جوایز علمی مهم در سطح بین المللی در رشته های گوناگون پرداخته شود.

واژگان کلیدی: جایزه نوبل، جایزه ابل، جایزه فیلدز، جایزه کرافورد، جایزه لسکر، جایزه بین المللی زیست شناسی، جایزه آلبرت اینشتین، جایزه پانوفسکی، جایزه هینکن، جایزه هولبرگ، جایزه احمد زویل، جایزه تمپلتون، جایزه بین المللی خوارزمی، جایزه بین المللی فارابی.

* تلفن: ۶۸۰۴۵۱۲ (۹۸۹۳۸+)، دوزنگار: ۶۶۴۰۴۶۸۰- (۹۸۲۱+) نشانی الکترونیکی: A.Poursoleiman@ut.ac.ir
۱. مرکز تحقیقات بیوشیمی و بیوفیزیک، دانشگاه تهران.

جایزه ی نوبل :

آلفرد نوبل^۱ مهندس و شیمی‌دان سوئدی بود که در سال ۱۸۳۳ میلادی در شهر استکهلم بدنیا آمد. پدرش امانوئل^۲ از پیشگامان ساخت اسلحه و طراحی موتورهای بخار بود و نوعی مین دریایی اختراع کرده بود که امتیاز آن توسط روسیه خریداری و سبب شد که خانواده نوبل در سال ۱۸۴۲ به شهر پترزبورگ نقل مکان کند. پدر آلفرد، فرزندش را برای تحصیل خصوصی نزد آموزگاران مطرح فرستاد و آلفرد با سرعت در شیمی، زبان انگلیسی، فرانسه و آلمانی مسلط شد.

آلفرد در ۱۸ سالگی در طی یک دوره ۲ ساله به سوئد، آلمان، فرانسه و ایالات متحده سفر کرد و در پاریس در آزمایشگاه خصوصی T. J. Pelouze که یک شیمی‌دان معروف بود کار کرد. او با Sobrero که او هم در مورد نیتروگلیسرین کار می کرد آشنا شد. نوبل توانست یک روش برای انفجار کنترل شده ابداع کند و در سال ۱۸۶۷ دینامیت را به ثبت رساند. او علاوه بر این اختراع ۳۵۵ اختراع دیگر را هم به ثبت رسانید. پس از مدتی شرکتی تاسیس کرد و امتیاز نفت باکو را بدست آورد. از این راه ثروت سرشاری فراهم آورد و آزمایشگاه بزرگی را در شهر سان رمو^۳ در ایتالیا تاسیس کرد [۱].

او دینامیت را برای مصارف عام المنفعه (راه سازی، ایجاد تونل، استخراج معادن و ...) ابداع کرد، اما بعدها فهمید که برخی از افراد ناآگاه برای رسیدن به اهداف غیرانسانی خود از آن برای مقاصد تخریبی و کشت و کشتار افراد جامعه استفاده می کنند، احساس شرمساری کرد. او برای پرداخت کفاره چنین گناهی تمام ثروت خویش را وقف اهدای جایزه به افرادی کرد که در راه تامین رفاه جامعه، صلح جهانی و پیشرفت علوم و فنون، مؤثرترین گامها را برمی دارند.

او وصیت نامه ای نوشت که در آن می بایست ۳۱۲۲۵۰۰۰ کرون سوئد (معادل ۲۵۰ میلیون دلار آمریکا در سال ۲۰۰۸) ثروت وی در آن زمان به صورت سرمایه ای به کار گرفته شود و سود سالانه آن به صورت جایزه بین افرادی که در راه اعتلای بشریت بیشترین و ارزنده ترین پژوهش ها و خدمات ها را ارائه داده باشند، اعطا شود.

جایزه نوبل در پنج زمینه تقسیم می شود: ۱- نوآوری در زمینه شیمی ۲- نوآوری در زمینه فیزیک ۳- نوآوری در زمینه پزشکی و فیزیولوژی ۴- نوآوری در زمینه ادبیات و علوم انسانی ۵- تأمین وحدت فکری بین جوامع و صلح جهانی [۲].

بررسی این جوایز به عهده سه مؤسسه سوئدی و یک کمیته نروژی که توسط مجلس نروژ معین می شود؛ واگذار شده است. سرانجام برای اجرای این وصیتنامه مؤسسه ای به نام بنیاد نوبل به صورت هیأت

مدیره ای برای اداره اموال و سرمایه نوبل در سال ۱۹۰۵ تأسیس شد و اساسنامه ای نوشته شد که بر اساس آن اعطای جوایز نوبل به عهده چهار هیأت به شرح زیر واگذار شد:

۱- فرهنگستان سلطنتی علوم برای رشته های فیزیک و شیمی. ۲- مؤسسه پزشکی - سلطنتی کارولین برای رشته های پزشکی، فیزیولوژی ۳- فرهنگستان سلطنتی سوئد برای رشته ادبیات. ۴- کمیته نروژی نوبل وابسته به مجلس نروژ برای صلح. همچنین برای هر یک از جوایز پنجگانه یک کمیته متشکل از سه تا پنج عضو به وجود آمد که درباره تعیین برندگان جوایز و هر نوع تصمیم گیری در این زمینه می توانند از اندیشمندان دارای صلاحیت برای مشورت دعوت کنند. ششمین جایزه یعنی نوبل اقتصاد نیز در سال ۱۹۶۸ میلادی، توسط بانک مرکزی سوئد^۴ پایه گذاری شد که البته در فهرست جوایز مرتبط با بنیاد نوبل جایی ندارد [۳].

جوایز نوبل که اول دسامبر هر سال (مصادف با سالگرد تولد نوبل) به برندگان آنها اعطاء می شود، عبارتند از: یک مدال طلا، یک دیپلم سیاس و جایزه ای نقدی (مقدار این جایزه در سال ۲۰۱۳، هشت میلیون کرون سوئد در نظر گرفته شده است) [۴].

چنانچه برنده ای از دریافت جوایز خودداری کند آن جوایز به نفع مؤسسه نوبل ضبط می شود. در صورتی که این جایزه در هر رشته به بیش از یک نفر تعلق بگیرد به تساوی بین آنها تقسیم می شود. نخستین برنده جایزه نوبل در شیمی وانتهوف از کشور هلند بخاطر کشف قوانین دینامیک شیمیایی و فشار اسمزی و نخستین برنده نوبل فیزیک رونتگن از آلمان به خاطر کشف پرتوهای ایکس بودند [۳]. برخی از دانشمندان دوبار جایزه نوبل را دریافت داشته اند، مانند خانم ماری کوری که جایزه نوبل فیزیک سال ۱۹۰۳ و جایزه نوبل شیمی در سال ۱۹۱۱ را دریافت کرد. وی در سان رمو یکی از شهرهای ایتالیا در سال ۱۸۹۶ بر اثر سکنه مغزی درگذشت [۲].

جایزه ی ابل :

نیلس هنریک ابل^۵ یکی از بزرگترین ریاضیدانان قرن نوزدهم که در سال ۱۸۰۲ میلادی در نروژ متولد شد. اولین کار برجسته او اثبات عدم امکان حل معادلات درجه پنجم به وسیله رادیکال بود. او ثابت کرد که معادله درجه پنجم در حالت کلی را نمی توان مانند معادلات درجه پائین تر برحسب رادیکال حل کرد و به این ترتیب مسئله ای را حل کرد که ریاضیدانان را ۳۰۰ سال گرفتار کرده بود. او کشفی در مورد انتگرال توابع جبری نمود که امروزه به نام قضیه ابل مشهور است و پایه ای برای نظریه بعدی اش درباره انتگرال ابل و قسمت

1. Alfred Nobel
2. Immanuel Nobel
3. San Remo

4. Sveriges Riksbank
5. Niels Henrik Abel

ریاضی دانان را برگزار کرده است. دانشگاه تورنتو در نوامبر ۱۹۲۳ کمیته ای را برای اجرای کنگره درست کرد. فیلدز به عنوان رئیس کمیته و همکارش جی ال سینج به عنوان دبیر کمیته انتخاب شدند. در این جلسه تصویب شد ۲۵۰۰ دلار برای دو مدال در نظر گرفته شود که در کنگره های بین المللی ریاضی^{۱۲} بعدی داده خواهد شد. این جایزه ها را ابتدا کمیته اجرایی کنگره بین المللی ریاضی دانان و بعدا اتحادیه بین المللی ریاضیات^{۱۳} خواهد داد.

فیلدز در نشست بعدی کمیته اشاره کرد، فکر این جایزه و مدال از پشتیبانی جامعه های ریاضی عمده فرانسه، آلمان، ایتالیا، سوئیس، و ایالات متحده برخوردار است. در همان نشست فیلدز اصول اصلی برای اهدای مدال را مطرح کرد؛ این مدال به ریاضی دانانی داده می شود که سن کمتر از چهل سال ندارند. این بدین معنی است که «مدال هر چند برای بزرگداشت کاری است که در گذشته انجام شده، قرار است تشویقی برای پیشبرد بیشتر آن کار از طرف برگزیده ها و تحریکی برای تلاش بیشتر از جانب دیگران هم باشد.» او ادامه می دهد: «در ذکر کار برگزیده ها، بهتر است محتاط بود و از مقایسه های آشکار یا ضمنی جنجال برانگیز دوری کرد. کمیته می تواند با این عبارت کار را ساده کند که تصمیم به اعطای مدال در زمینه هایی خاص، نه فقط به خاطر برجستگی دست یافته ها در آن زمینه بوده، بلکه تشویق به پیشرفت های بیشتر در این زمینه ها هم مورد نظر بوده است.

ماهیت مدال باید تا حد ممکن بین المللی و غیر شخصی باشد به هیچ نحوی نباید اسم کشور، موسسه، یا شخصی را در این مدال آورد.» البته با وجود این تمایل فیلدز، مدال در اولین باری که داده شد (اسلو ۱۹۳۶) مدال فیلدز نام گرفت. جالب است که در همان نشست تصمیم گرفته شد که رئیس باید با نخست وزیر کانادا صحبت کند و در صورت امکان راهی برای اطمینان از دوام سرمایه ی لازم و بهره آن بیابد.

ظاهرا چنین ترتیبی داده نشد و مقدار فعلی این جایزه ۱۵۰۰۰ دلار کانادا است، که اعتبار این جایزه برای ریاضیات متناسب نیست. سپس فیلدز به کار برنامه ریزی برای اعطای اولین جایزه ها پرداخت. اما در مه ۱۹۳۲ بیمار شد و در اوت همان سال مرد. درست پیش از مرگ سینج^{۱۴} کنارش بود و فیلدز وصیت اش را اعلام کرد. یکی از موارد این وصیت آن بود که ۴۷۰۰۰ دلار به صندوق مدال اضافه شود^[۶]. فیلدز گفته بود هر مدال باید شامل طلایی به ارزش دست کم ۲۰۰ دلار باشد و اندازه قابل ملاحظه ای هم داشته باشد، برای نمونه به

زیادی از هندسه جبری به شمار می رود. گفته می شود که «از آبل آن قدر کار به جا مانده است که ریاضیدانان را تا ۵۰۰ سال مشغول دارد». در سال ۲۰۰۱ دولت نروژ اعلام کرد به مناسبت بزرگداشت دو یستمین سالگرد تولد ابل جایزه ای برای تشویق ریاضیدانان در جهت تولید دانش ریاضیات در نظر گرفته است.

بر اساس طرح پیشنهادی لی سوفوس^۱ ریاضیدان قرن نوزده دانشگاه اسلو- شکل گرفت و لودویگ سابلو^۲ و کارل اشتورمر^۳ اساسنامه و قوانینی را برای این جایزه تنظیم کردند. جایزه آبل سالانه توسط پادشاه نروژ به ریاضیدانان برجسته اعطا می شود و در حقیقت به نوعی مشابه جایزه نوبل در ریاضیات است.

آکادمی علوم و دانش نروژ^۴ سالانه برنده جایزه آبل را بعد از انتخاب توسط یک کمیته پنج نفره از ریاضیدانان بین المللی اعلام می کند. اعضای این کمیته به مدت دو سال منصوب می شوند. مبلغ این جایزه ۶ میلیون کرون (حدود ۷۷۵۰۰۰ یورو) است. به این جایزه معمولا نوبل ریاضیات هم گفته می شود و معتبرترین جایزه در ریاضیات است. جشن اهدایی این جایزه در دانشکده ی حقوق دانشگاه اسلو^۵ برگزار می شود^[۵].

جایزه ی فیلدز:

جان چارلز فیلدز^۶ در سال ۱۸۶۳ میلادی در همیلتن^۷ انتاریو بدنیا آمد. فیلدز در ۱۸۸۴ از دانشگاه تورنتو^۸ فارغ التحصیل شد و برای ادامه تحصیل به دانشگاه جانز هاپکینز^۹ رفت.

او به دلیل نارضایتی از وضع ریاضیات آن موقع در آمریکای شمالی به اروپا رفت و به طور خستگی ناپذیری برای رشد دادن پژوهش ریاضی می کوشید. کمی پس از بازگشت از اروپا برای جلب حمایت از پژوهش با مجلس انتاریو وارد مذاکره شد.

او دولت را قانع کرد که یک بودجه پژوهشی ویژه به مقدار ۷۵۰۰۰ دلار در سال به دانشگاه تورنتو اختصاص دهد. تلاش هایش به تأسیس هیأت ملی پژوهش و بنیاد پژوهش انتاریو هم انجامید. هیأت ملی پژوهش سپس به هیأت ملی پژوهش علوم و مهندسی کانادا^{۱۱} تبدیل شد که همتای بنیاد ملی علوم در ایالات متحده است. یکی دیگر از کارهای فیلدز ریاست موسسه سلطنتی کانادا (آی آر سی)^{۱۱} بود و کوشید آن را به ابزاری برای انتشار فکر علمی و نیز مرکزی برای پژوهش واقعی تبدیل کند.

جامعه بین المللی ریاضیات از سال ۱۸۹۷ به این طرف هر چهار سال یک بار (جز طی دو وقفه به خاطر دو جنگ جهانی) کنگره بین المللی

1. Sophus Lie
2. Ludwig Sylow
3. Fredrik Carl Mülertz Størmer
4. Academy of Science and Letters
5. Oslo
6. John Charles Fields
7. Hamilton

8. University of Toronto
9. Johns Hopkins University
10. Canadian Mathematical Association
11. International Research Council
12. International Mathematical Congress
13. International Mathematics Union (IMU)
14. J.L.Synge

آرتريت اهدا ميشود فقط زمانی اهدا می شود که در واقع پیشرفتی در این زمینه بوجود آمده باشد. برندگان در اواسط ماه ژانویه هر سال اعلام شده ، و این جایزه در ماه آوریل / مه اهدا ميشود. این جایزه مستقیم توسط پادشاه سوئد اهدا می گردد[۸].

جایزه ی لسکر :

این جایزه از سال ۱۹۴۵ هرساله به افرادی اهدا می شود که سهم مهمی در پیشرفت علم پزشکی داشته اند و پیشرفت قابل توجهی در فهم ، تشخیص ، درمان و جلوگیری از بیماری های انسانی داشته اند. این جایزه توسط آلبرت لسکر^۱ و همسرش ماری وودارد^۲ بنیان گذاری شد و توسط بنیاد لسکر اهدا می شود. از این جایزه به عنوان نوبل آمریکا یاد می شود.

مبلغ این جایزه ۲۵۰۰۰۰ دلار است. این جایزه شامل ۴ بخش مهم است-۱- گرامی داشت محققانی است که تحقیقات پایه ای آنها ، روش ها، اطلاعات مرتبط با حذف علل مهم ناتوانی و یا مرگ ایجاد کرده است. ۲- گرامی داشت محققانی که کار آنها تیمار بالینی بیماران را ارتقا بخشیده است. ۳- در جهت گرامی داشت محققانی که تحقیقات آن ها از اهمیت منحصر به فردی برخوردار بوده است و تاثیر شگرفی بر علم، سلامت، پزشکی گذاشته اند-۴- گرامی داشت افرادی که باعث امکان پذیر شدن قوانین فدرال شده اند و کمک های مالی آن ها تحقیقات را حمایت کرده است[۱۰].

جایزه ی بین المللی زیست شناسی^۷ :

این جایزه در ماه آوریل سال ۱۹۸۵ توسط کمیته جوایز بین المللی زیست شناسی با هدف بزرگداشت شصت سال سلطنت امپراتور Showa و توجه او به تحقیقات علوم زیستی و همچنین تکریم امپراتور Akihito ، که بیش از چندین سال برای پیشبرد طبقه بندی مطالعه نوع خاصی از ماهیان تلاش نموده بود، تعریف شد. مراسم اهدای جایزه پاییز هر سال در حضور امپراتور در توکیووی ژاپن برگزار می شود. این جایزه سالانه برگزار می گردد. جایزه شامل یک مدال و جایزه به مبلغ ده میلیون ین است. هیچ محدودیتی در ملیت گیرنده ی جایزه وجود ندارد. جوایز توسط Japan Society for the Promotion of Science (JSPS) پشتیبانی میشود. این جایزه به شخصی اهدا می شود که سهم چشم گیری در زمینه پیشرفت زیست شناسی داشته است. و کمیته ای که آن را داوری می کند که از ژاپن و دیگر کشورها می باشد[۱۱].

۷,۵ سانتیمتر. این مدال هر چهار سال در ضراب خانه سلطنتی کانادا ضرب می شود. طرح آن از مجسمه ساز کانادایی آرتیت مکنزی است. او روی سکه را از یک مجموعه در دانشگاه کلمبیا یک عکس ارشمیدوس را انتخاب کرد. متن لاتینی از مانیلیوس شاعر رومی دور عکس آمده است. آن را می شود چنین ترجمه کرد : «از حد دانش خود بگذری و سالار جهان شوی». متن پشت مدال را می شود چنین ترجمه کرد : «ریاضی دانان سراسر جهان به اتفاق این جایزه را تقدیم می دارند، به دلیل آثار برجسته[۷].

در سال ۱۹۲۴ کنگره بین المللی ریاضی که هر ۴ سال یک بار در یکی از کشورهای جهان و از طرف اتحادیه بین المللی ریاضی (IMU) برگزار می گردد در تورنتو کشور کانادا برگزار گردید. در این کنگره ریاضی دانان تصمیم گرفتند به دستاوردهای برجسته ریاضیات دو مدال طلا اهدا گردد. دبیر این کنگره پروفیسور جان چارلز فیلدز بودجه لازم را برای بنیان نهادن این جایزه اهدا کرد و برای نخستین بار در سال ۱۹۳۶ این جایزه به دو ریاضی دان اهدا گردید. جایزه فیلدز به نسبت سایر جوایز علمی از جمله ابل و نوبل دارای ارزش مادی بالایی نیست و در سال ۲۰۰۶ این جایزه مبلغ ۱۵۰۰۰ دلار کانادا بود. با این حال ارزش معنوی این جایزه به قدری بالاست که از سال ۱۹۳۶ ریاضی دانان تراز اول جهان را با کسب این جایزه می شناسند[۶].

جایزه ی کرافورد^۱ :

یک جایزه علمی سالانه است که توسط آنا گرتا^۲ و هولگر کرافورد^۳ در سال ۱۹۸۰ تاسیس شد و این جایزه برای اولین بار در سال ۱۹۸۲ اهدا شد. این جایزه برای ترویج پژوهش های بنیادی بین المللی در رشته های ستاره شناسی، ریاضیات، زمین شناسی و زیست شناسی در نظر گرفته شد. کرافورد آن را به عنوان مکملی برای جایزه نوبل عنوان می کرد[۸].

هالگر کرافورد در سال های آخر عمرش به سختی از بیماری آرتريت روماتوئید^۴ رنج می برد[۹]، به همین دلیل اعطای جایزه کرافورد را به پژوهشگران پزشکی در شاخه روماتولوژی نیز تعمیم داد. مجری انتخاب نامزدها و اعطای جایزه کرافورد، همچون اکثر جوایز نوبل، آکادمی سلطنتی علوم سوئد است .

مبلغ جایزه ۴ میلیون کرون است که یکی از بزرگترین جوایز علمی جهان است. در سال ۲۰۱۲ دو جایزه جداگانه در نجوم و ریاضیات هر کدام به مبلغ ۴ میلیون کرون اهدا شد. جایزه ای که در زمینه ی پلی

- 1 . Crafoord Prize
- 2 . Anna-Greta
- 3 . Holger Crafoord
- 4 . Rheumatoid Arthritis

5. Albert Lasker
- 6 .Marry Woodard
- 7 . International Prize for Biology

جایزه ی آلبرت انیشتین^۱ :

ویژه در آکادمی علوم و هنر در آمستردام اهدا می شود که جزء معتبر ترین جوایز بین المللی در جهان است [۱۴].

جایزه ای در فیزیک نظری بود که به دست آوردهای برجسته در علوم طبیعی داده می شد. هزینه های مالی این جایزه از طرف صندوق یادبود لوییس^۲ و رزا اشتراوس^۳، تأمین می گردید و به مناسبت ۷۰امین سال تولد اینشتین پایه گذاری شد. نخستین بار در سال ۱۹۵۱ با مبلغ ۱۵۰۰۰ دلار، به کورت گودل و جولیان شوینگر اهدا شد، اما بعد از آن مبلغ جایزه به ۵۰۰۰ دلار کاهش پیدا کرد. برگزیدگان توسط گروهی (که اعضای اولیه آن آلبرت انیشتین، روبرت اوپنهایمر^۴، جان فون نویمان^۵ و هرمان ویل^۶ بودند) انتخاب می شدند. این جایزه وقتیکه که هنوز انیشتین زنده بود تاسیس شد [۱۲].

جایزه ی احمد زویل^{۱۳} :

احمد حسن زویل، در تاریخ ۲۶ فوریه ۱۹۴۶ در مصر متولد شد. او مدرک دکترای خود را از دانشگاه پنسیلوانیا اخذ نمود. زویل یکی از پیشگامان شیمی فیمتو است. در سال ۱۹۹۹، زویل سومین فرد مصری بود که موفق به دریافت جایزه ی نوبل شد. جایزه احمد زویل در علوم مولکولی است و هر دو سال به شخصی که سهم قابل توجهی در ماهیت بنیادین هریک از رشته های علوم مولکولی داشته تعلق می گیرد. فعالیت های تحقیقاتی شامل هم جنبه های نظری و آزمایشگاهی در سیستم های بیولوژیکی است. این جایزه شامل یک جایزه نقدی ۲۰۰۰۰ دلار، یک مدال طلا، و یک لوح سپاس است. اعطای جایزه در جلسات ملی برگزار می شود. از برنده جایزه درخواست می شود که در این همایش که به میزبانی مشترک موسسه الزویر^{۱۳} و شاخه ی شیمی فیزیک انجمن شیمی آمریکا^{۱۴} برگزار می گردد سخنرانی نماید. همچنین از او خواسته می شود که ۳ - ۴ نفر از همکارانی که در زمینه فعالیتش از کار او حمایت کرده اند معرفی نماید [۱۵].

جایزه ی هولبرگ^{۱۵} :

در سال ۲۰۰۳ توسط حکومت نروژ با هدف افزایش آگاهی از ارزش آکادمی هنر، علوم انسانی، علوم اجتماعی، حقوق و الهیات پایه گذاری شده است که این جایزه به صورت انفرادی در هریک از این رشته ها و یا حتی به صورت بین رشته ای تعلق می گیرد. این جایزه به عنوان گرامیداشت ludvig Holberg و به عنوان مکملی برای جایزه ابل یاد می کنند. از این جایزه به عنوان نوبل هنر، علوم انسانی، علوم اجتماعی، حقوق و الهیات یاد می شود. مسئولیت برگزاری این جایزه در سال ۲۰۰۳ توسط حکومت نروژ به دانشگاه برگن واگذار گردید. دانشگاه برگن^{۱۶} به نوبه خود کمیته ای را متشکل از محققان برجسته از رشته های آکادمی مرتبط از دانشگاه های مختلف ایجاد کرد. این هیات بر مبنای ارزیابی که کمیته بوسیله نامزدهای محرمانه معرفی شده بوسیله دانشمندان دارای مقام در دانشگاه ها و سایر موسسات تحقیقاتی در زمینه های آکادمی که مرتبط با این جایزه می باشند، جایزه خود را ارائه می دهد. مبلغ این جایزه ۴٫۵ میلیون کرون می باشد [۱۶-۱۷].

جایزه ی پانوفسکی^۷ :

پانوفسکی در برلین آلمان متولد شد. او مدرک لیسانس خود را در دانشگاه پرینستون در سال ۱۹۳۸ دریافت کرد و در سال ۱۹۴۲ دکترای خود را از دانشگاه صنعتی کالیفرنیا اخذ نمود. در سال ۱۹۴۲ هم به ایالات متحده آمد و ساکن شد. بعد از مدتی استاد فیزیک در دانشگاه استنفورد^۸ شد، بین سال های ۱۹۶۱ و ۱۹۸۴، او مدیر مرکز شتاب دهنده خطی استنفورد بود و عضو هیئت مدیره انجمن کنترل تسلیحات از سال ۱۹۹۶ تا سال ۱۹۹۹ بود. در فیزیک ذرات آزمایشگاهی جایزه ای به مبلغ ۱۰۰۰۰ دلار است که هر سال به خاطر دستاوردهای برجسته در فیزیک ذرات آزمایشگاهی داده می شود. این جایزه به هر شخصی از هر کشور می تواند اعطا شود. جایزه پانوفسکی در سال ۱۹۸۵ توسط دوستان و فلگانگ پانوفسکی^۹، استاد بازنشسته دانشگاه استنفورد و نیز بخش ذرات و میدان ها در جامعه فیزیک آمریکا^{۱۰} پایه گذاری گردید [۱۳].

جایزه ی هینکن^{۱۱} :

آلفرد هینکن جایزه دوسالانه ی هینکن را در سال ۱۹۶۰ در هلند تاسیس کرد. که شامل ۵ جایزه علمی است: جایزه A.H. Heineken در تاریخ، علوم محیط زیست، علوم شناختی (از سال ۲۰۰۶) و جایزه H.P. Heineken در بیوفیزیک و بیوشیمی. از سال ۱۹۸۸ جایزه A.H. Heineken به هنرمندان هلندی تعلق گرفت. جوایز علمی شامل تندیس و ۲۰۰۰۰۰ دلار آمریکا و جایزه هنر ۵۰۰۰۰ یورو می باشد. کمیته ای متشکل از دانشمندان برجسته با ریاست یکی از اعضای هیئت مدیره از آکادمی سلطنتی علوم و همچنین هنر هلند برندگان را انتخاب می نمایند. جوایز در یک جلسه

1. Albert Einstein Prize
2. Lewis
3. Rosa Strauss
4. Oppenheimer
5. von Neumann
6. Hermann Weyl
7. Panofsky Prize
8. Stanford University

9. Wolfgang K. H. Panofsky
10. American Physical Society
11. Heineken Prize
12. Ahmed Zewail Prize
13. Elsevier
14. ACS Division of Physical Chemistry (PHYS)
15. Holberg
16. Bergen

جایزه ی تمپلتون^۱:

زمینه ها و گروه های علمی شامل علوم پایه، علوم فنی و مهندسی، علوم زیستی و پزشکی، علوم انسانی و هنر می باشد. ابتدا طرح ها در سطح منطقه و شهرستان داوری می شوند و در صورت پذیرفته شدن به استان و در نهایت کشوری راه می یابد. مراسم جشنواره در هفته پژوهش برگزار می شود.

به برگزیدگان این جشنواره تسهیلاتی از جمله: اهدای جوایز نقدی و لوح تقدیر، استفاده از آئین نامه نحوه پذیرش برگزیدگان جشنواره ها و مسابقات علمی در دوره های آموزش عالی، فراهم نمودن تسهیلات، امکانات و معرفی جهت دریافت وام، ارائه تسهیلات به برگزیدگان به منظور شرکت در نمایشگاه های داخل و خارج از کشور، فراهم آوردن عضویت آنان در مراکز رشد، اهدا می گردد [۲۰-۲۲].

جایزه بین المللی فارابی^۲:

این جشنواره توسط وزارت علوم، تحقیقات و فناوری و با همکاری دو سازمان بین المللی یونسکو و آیسکو و برخی مراکز پژوهشی داخلی در دو سطح جوان (زیر ۳۵ سال) و بزرگسال به صورت سالانه برگزار می گردد. موضوع جشنواره عمدتاً تحقیقات مربوط به علوم انسانی و اسلامی است و علاوه بر آن حوزه های دیگری مانند تصحیح انتقادی آثار ماندگار تاریخی، ادبی، فلسفی، ترجمه ی برتر و تاثیرگذار در حوزه ی اهداف جشنواره نیز وجود دارد.

هدف از برگزاری این جشنواره شناسایی و معرفی استعداد های برتر در حوزه علوم انسانی - اسلامی جهت بهره مندی از توان ایشان در فرایند توسعه مرزهای دانش ذکر شده است.

به افراد برگزیده جایزه ی نقدی، لوح تقدیر ریاست محترم جمهوری، لوح تقدیر معاونت علمی و فناوری رئیس جمهور، لوح تقدیر یونسکو، لوح تقدیر آیسکو همچنین، یادمان جشنواره بین المللی فارابی اهدا می گردد. برگزیدگان بخش پژوهشی تحت پوشش بنیاد ملی نخبگان قرار خواهند گرفت و از امتیازهای این بنیاد بهره مند خواهند شد [۲۳-۲۴].

تقدیر و تشکر:

این نوشته بنابر سفارش جناب آقای دکتر موسوی موحدی استاد محترم مرکز تحقیقات بیوشیمی و بیوفیزیک دانشگاه تهران نگارش شده است که از زحمات و راهنمایی های ایشان کمال تشکر و قدردانی را می نمایم.

جان تمپلتون در ۲۹ نوامبر ۱۹۱۲ در روستای کوچک وینچستر ایالت تنسی^۲ در آمریکا بدنیا آمد. یکی از موفقیت های وی تخصیص ارزشمندترین و گرانبهاترین جایزه (£ ۱,۰۰۰,۰۰۰) به نام جایزه تمپلتون برای پیشرفت در راستای تحقیقات یا کشفیات در مورد واقعیت های عرفانی و حقایق معنوی می باشد که از سال ۱۹۷۲ تا کنون در لندن اعطا می شود.

آقای تمپلتون از طریق بنیاد تمپلتون در پنسیلوانیا سالیانه ۴۰ میلیون دلار جایزه نقدی اهدا می کند، که در این میان پروژه ها، درس دانشگاهی، کتاب ها و مقالاتی که به سود همکاری و همگرایی و یکپارچگی بین علم و دین پرداخته باشند، جایگاه ویژه دارند.

تمپلتون سمت های مختلفی در شرکت های بازرگانی، بانک ها داشته است. او ۴۲ سال عضو مدرسه الهیات در ایالات متحده بوده است. الیزابت دوم به او لقب شوالیه داده است. تمپلتون در سن ۹۵ سالگی در سال ۲۰۰۸ دار فانی را وداع گفت. جایزه تمپلتون برای پیشرفت در راستای تحقیق و کشفیات در مورد واقعیت های عرفانی و حقایق معنوی اهدا می شود که جوایزی معادل با جوایز نوبل به افرادی که در فعالیت ها و افکار دینی و مذهبی ایده های نوین ارائه میکنند تقدیم می گردد. این جایزه سالانه به یک نفر تقدیم می شود [۱۸-۱۹].

جایزه ی بین المللی خوارزمی^۳:

در سال ۱۳۶۶ هجری شمسی معادل سال ۱۹۸۷ میلادی سازمان پژوهش های علمی و صنعتی ایران^۴ وابسته به وزارت علوم تحقیقات و فناوری^۵ به منظور ارج نهادن به دستاوردهای علمی و فنی پژوهشگران پیشنهاد ایجاد جشنواره خوارزمی (ریاضیدان و ستاره شناس ایرانی) را مطرح نمود. اولین دوره ی آن در سال ۱۳۶۶ با شرکت طرح های داخلی برگزار گردید و از دوره پنجم آن این جایزه بین المللی شد.

از دوره دهم این جشنواره مورد حمایت سازمان های بین المللی از جمله COMSTech^۶، UNDP^۷، UNESCO^۸، WIPO^۹، COMSATS^{۱۰}، TWAS^{۱۱}، ISESCO^{۱۲}، IFIA^{۱۳} قرار گرفت. جشنواره جوان خوارزمی هم برای اولین بار در سال ۱۳۷۸ هجری شمسی معادل سال ۱۹۹۹ میلادی برای جوانان کمتر از ۳۰ سال در سطح داخلی ایجاد شد. برگزارکنندگان جشنواره در سطح دانش آموزی وزارت آموزش و پرورش می باشد.

1. Templeton Prize
2. Winchester, Tennessee
3. Khwarizmi International Award (KIA)
4. Iranian Research Organization for Science and Technology (IROST)
5. ministry of Science, Research and Technology
6. World Intellectual Property Organization
7. United Nations Educational Scientific and Cultural Organization
8. United Nation Development Programme

9. Organization of Islamic Conference Standing Committee on Scientific & Technological Cooperation
10. Commission on Science and Technology for Sustainable Development in the South
11. Third World Academy For Science
12. Islamic Educational, Scientific and Cultural Organization
13. Cool International Federation of Inventors Associations
14. Farabi International Award

منابع و مأخذ:

- [1]. http://www.nobelprize.org/alfred_nobel/biographical/articles/life-work/
- [2]. <http://www.biography.com/people/alfrebel-9424195>
- [3]. http://www.nobelprize.org/nobel_prizes/
- [4]. http://www.nobelprize.org/nobel_prizes/about/amounts/
- [5]. <http://www.abelprize.no/c53671/artikkel/vis.html?tid=53702>
- [6]. <http://www.fields.utoronto.ca/aboutus/jcfields/>
- [7]. <http://www.mathunion.org/general/prizes/fields/details>
- [8]. <http://www.crafoordprize.se/abouttheprize.4.2f692b3510dbfce339680003512.html>
- [9]. http://en.wikipedia.org/wiki/Crafoord_Prize
- [10]. <http://www.laskerfoundation.org/awards/>
- [11]. <http://www.jsps.go.jp/english/e-biol/index.html>
- [12]. http://en.wikipedia.org/wiki/Einstein's_awards_and_honors
- [13]. <http://www.aps.org/programs/honors/prizes/panofsky.cfm>
- [14]. http://en.wikipedia.org/wiki/Heineken_Prizes
- [15]. <http://www.elsevier.com/physical-sciences/chemistry/awards>
- [16]. <http://www.holbergprisen.no/en/holberg-international-memorial-prize.html>
- [17]. http://en.wikipedia.org/wiki/Holberg_Prize
- [18]. <http://www.templeton.org/sir-john-templeton>
- [۱۹]. نوروزی، آذین (۱۳۸۴). "بنیاد جان تمپلتون"، فصلنامه‌ی رهیافت، شماره ۳۶، تابستان ۸۴، ص ۹۳، ۹۲ و ۹۴
- [20]. <http://khwazimi.irost.org/>
- [21]. <http://khwazimi.irost.org/young/>
- [22]. http://en.wikipedia.org/wiki/Khwarizmi_International_Award
- [23]. <http://www.farabiaward.ir/fa/module/prize/330/>
- [24]. <http://www.farabiaward.ir/fa/menu/About/>